

Scenario analyse bij pensioenfondsen

IVP seminar Beheersen van niet-financiële risico's

Ronald Hamaker

13 juni 2018

Triple A Risk Finance

ONZE MEDEWERKERS

- Circa 90 medewerkers
- Achtergrond: financiële instellingen, advies-bureaus én eigen opleiding
- Hoog opgeleid, gedreven
- Diepgaande product- en marktkennis
- Praktijkervaring op het snijvlak van ALM-, actuariaat, pensioenbeleid, risico-management en governance

Level	Medewerker	
	Aantal	FTE
Associate (L1 – L3)	21	19,8
Consultant (L4 – L6)	22	20,6
Senior Consultant (L7 – L9)	30	29,5
Managing Consultant (L10)	9	9,0
Anders (staf etc.)	8	7,1
Totaal	90	86,0

KENNISINTENSIEF

- Opleiding, kennisdeling en ontwikkeling is cruciaal
- Borging persoonlijke ontwikkelplan
- Participatie in overleggen met DNB, actuariaat kringen, vaktechnische overleggen
- Verzekeringsbranche en Europa

vba_beleggingsprofessionals

GARP
GLOBAL ASSOCIATION OF RISK PROFESSIONALS

Vanuit een robuuste omgeving

REDMORE
Value by smart people

*We're not just a group, we're a team. Smart, strong and happy.
Ready to share our people and knowledge with the world.*

De Redmore Group is in 2014 geboren uit de marktbehoefte aan slimmere en resultaatgerichte oplossingen die bijdragen aan een efficiënte operatie.

Met onze mensen en consultancyoplossingen bieden wij ondersteuning aan de financiële sector en grote ondernemingen.

Mensen staan centraal bij de Redmore Group. Onze organisaties leiden ze op, laten ze hun vleugels uitslaan, en blijven ze begeleiden. Voorop staat dat we willen dat onze mensen blij zijn. In de nieuwe wereld zijn zij namelijk de drijvende kracht binnen uw organisatie.

REDMORE
Value by smart people

Wij bedenken en maken slimme resultaatgerichte oplossingen en voeren ze in. Als ondersteuning voor organisaties die hun handen vol hebben aan een veelheid van zaken die gedaan moeten worden.

talent&pro
value in people

Talent&Pro is de nummer één financieel detacheerder van Nederland met 800 hoogopgeleide talenten en professionals bij banken, verzekeraars, pensioenfondsen en het actuaariaat.

TRIPLE A
RISK FINANCE

Triple A – Risk Finance is een onafhankelijk en innovatief consultancybedrijf, gespecialiseerd op het gebied van actuaariaat en risicomanagement.

profource
WE KNOW ORACLE

Profource, de finance en Oracle-specialist met bijna 300 betrokken professionals ondersteunt bedrijven en instellingen bij het op maat aan inrichten en beheren van hun Oracle bedrijfssoftware.

CIJFERS

Werknemers
+/- 1.100 fte

Geconsolideerde omzet
€ 100+ miljoen

16 jaar ervaring
In de financiële sector

SNS BANK N.V.

G.A.F.
de Nederlandse
Verzekering
maatschappij
voor alle
verzekeringen

Allianz

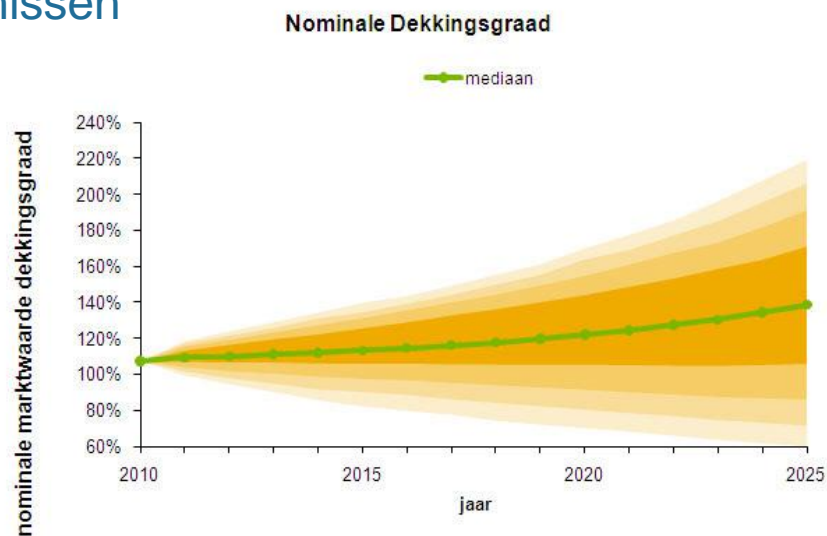
delta lloyd

Zilveren Kruis

syntrus

Risicomanagement bij pensioenfondsen

- **Modellen**
  - COSO ERM, ISO 31000
  - Focus, FIRM
- **Risico = kans x impact**
  - Wet van de grote aantallen
  - Onderling onafhankelijke gebeurtenissen
  - All else equal
- **Beheersen van risico's**
  - Risk assessment
  - Controle maatregelen
- **Stochastische analyse**
  - Vertalen verleden naar de toekomst

IORP: Eigen risicobeoordeling

Het fonds beschikt .....over methoden om de risico's te detecteren en te beoordelen waaraan het fonds op korte en op lange termijn is of kan worden blootgesteld en die gevolgen kunnen hebben voor de mogelijkheid van het fonds om aan haar verplichtingen te voldoen. De methoden worden beschreven in de eigenrisicobeoordeling.

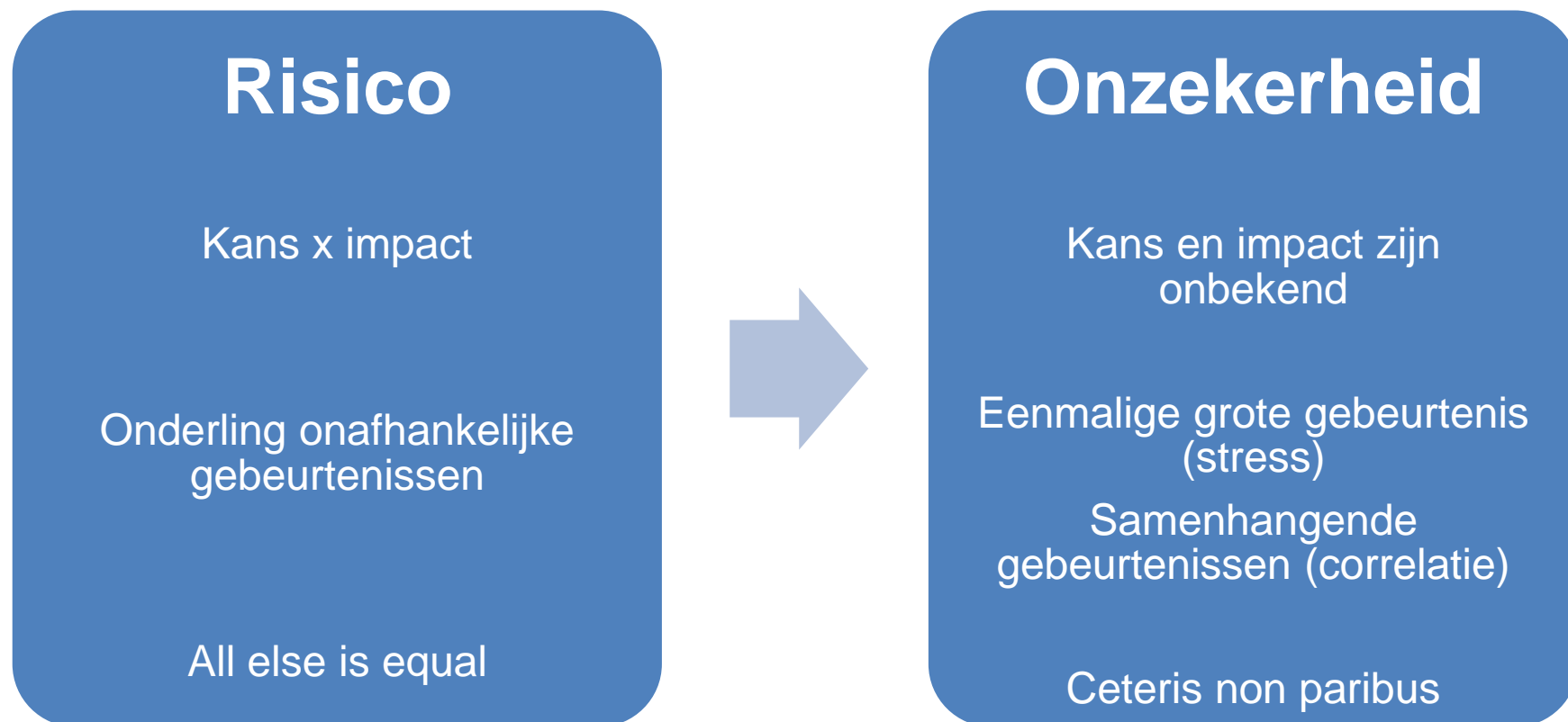
(IORP richtlijn en art. 18B ontwerpbesluit FTK)

- **Kernbegrippen**

- Methodisch
- Naast korte termijn ook lange termijn
- Naast huidige risico's ook toekomstige risico's
- Gevolgen kunnen hebben (onzekerheid)
- Mogelijkheid om aan verplichtingen te kunnen voldoen (veerkracht)

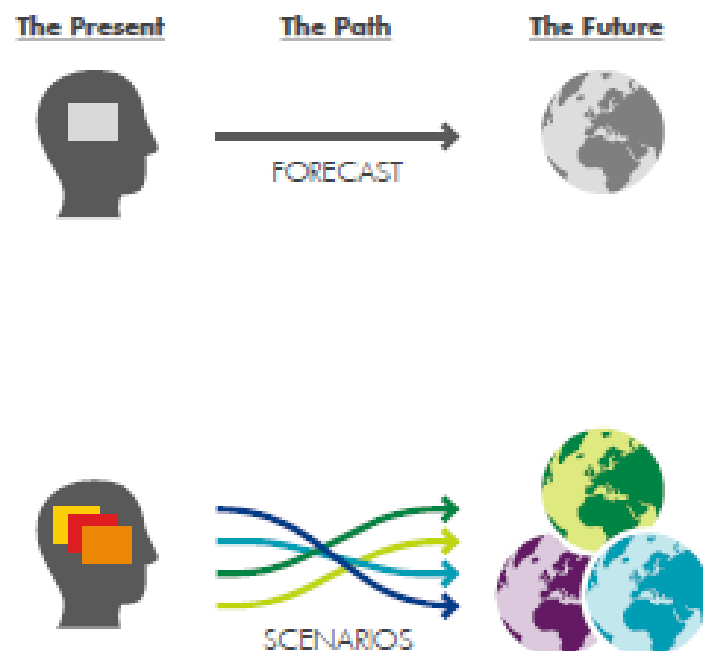
Eigen risicobeoordeling vraagt om andere aanpak

- Van risico denken naar scenario denken
- Aanvullend op bestaande risicobeheersing

Meerwaarde scenario denken

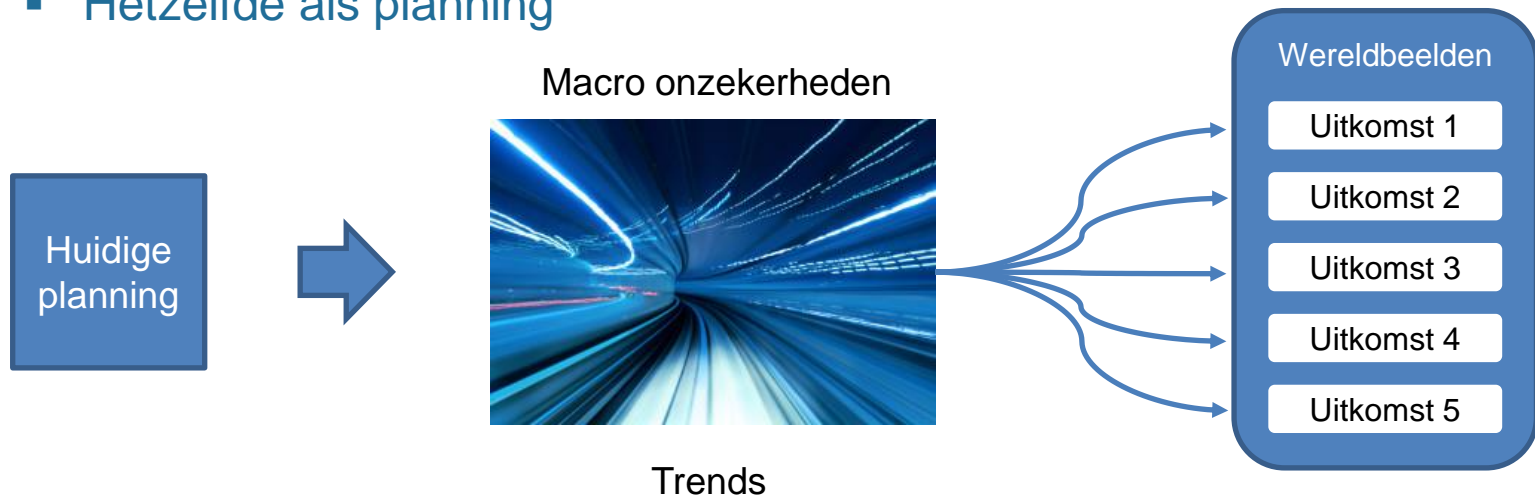
- **Strategie en planning zijn gebaseerd op huidige inzichten**
- **Meerdere toekomstbeelden mogelijk**
  - Resultaten uit het verleden zijn geen garantie voor de toekomst
  - Risico's ook niet!
  - Disrupters
- **Begrijpen van toekomstbeelden en de impact daarvan op het fonds**
  - Signaleren kansen en bedreigingen
  - Bepalen risicohouding
    - Mate van robuustheid en veerkracht
  - Ten behoeve van besluitvorming

Bron: Shell

Het opzetten van scenario's

- **Macro onzekerheden en trends leiden tot verschillende wereldbeelden**
- **Scenario's worden gebruikt voor besluitvorming:**
  - Strategie
  - Keuze beleggingsportefeuille
- **Maar scenario's zijn niet:**
  - Hetzelfde als voorspellingen
  - Hetzelfde als planning

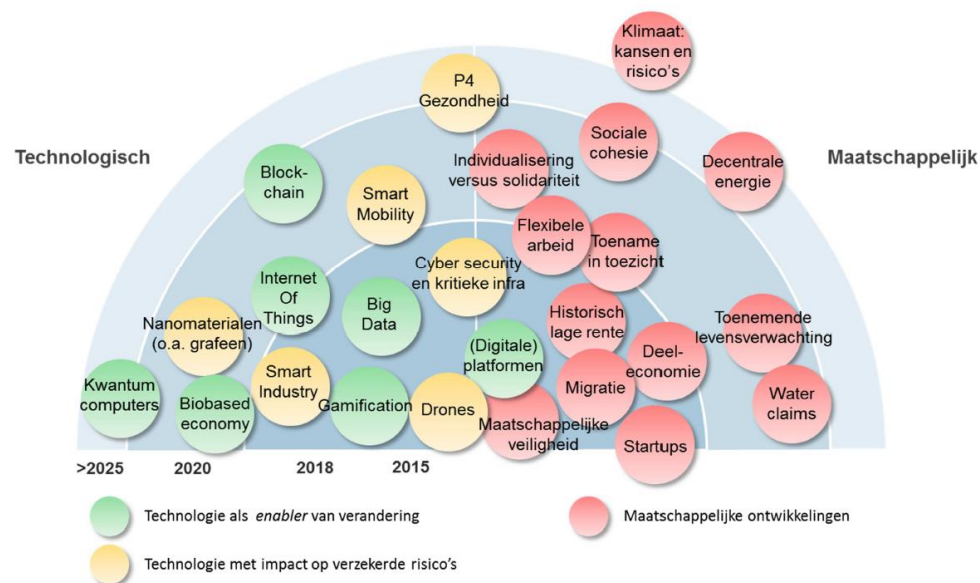
Macro trends en onzekerheden

■ Bronnen

- Overheid
- Wetenschappelijke bureau's
  - Banken
  - Accountancy / consulting
  - Branche organisaties

■ Factoren:

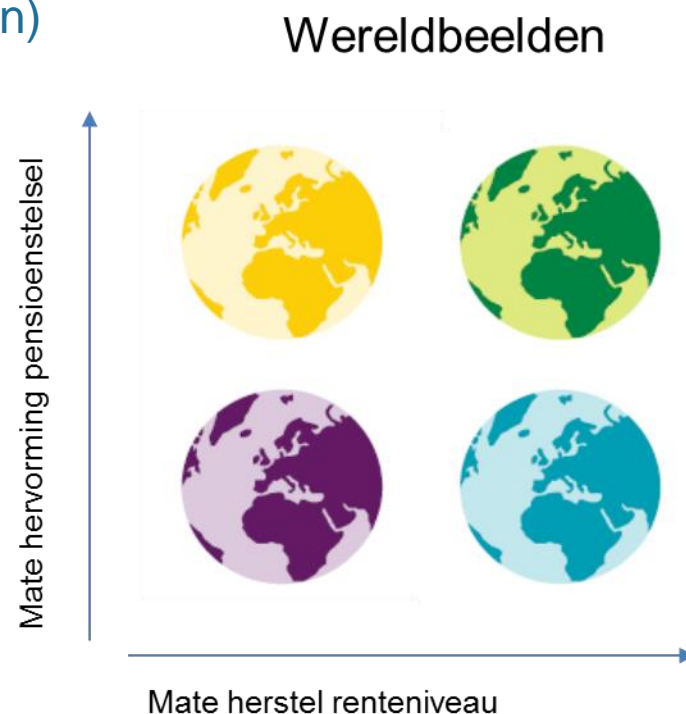
- Sociaal-maatschappelijk
- Technologisch
- Economisch
- Demografisch
- Politiek – juridisch
- Ecologisch

TNO 2015: oog voor innovatie

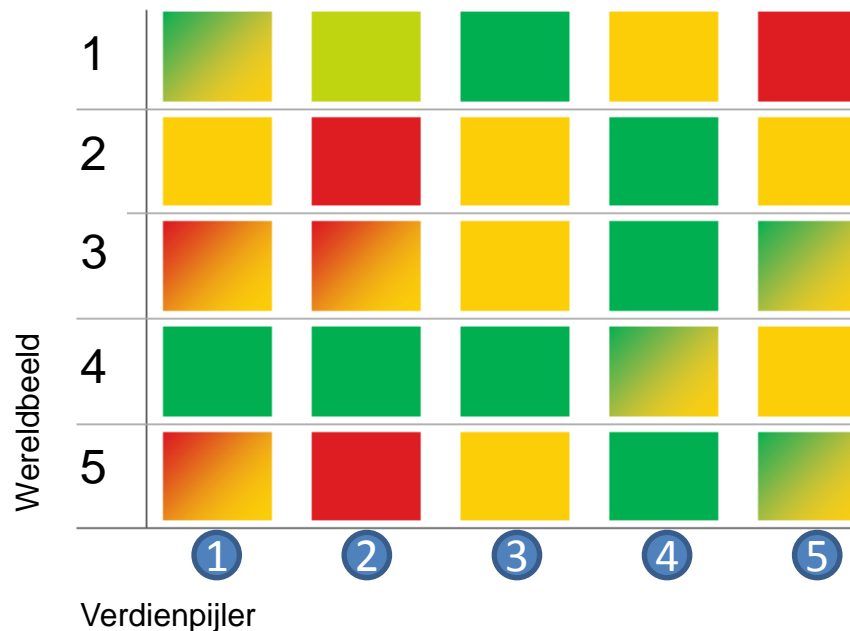
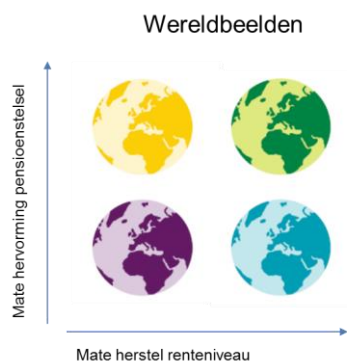
Vertaal onzekerheden en trends in relevante wereldbeelden

- **Wereldbeelden zijn:**
  - Extreem, maar voorstelbaar
  - Consistent binnen de context
  - Voldoende omvattend (meerder elementen)
  - Voldoende diepgaand
- **Relevante trends en onzekerheden pensioenfondsen:**
  - Vergrijzing
  - Individualisering
  - Rente ontwikkeling
  - Pensioenstelsel
  - Cybercrime
  - Etc....
- **Combineer 2 trends tot maximaal 4 wereldbeelden**

Beoordeel de impact van wereldbeelden op de verdeenpijlers

Beoordelen verdeenpijlers

Verdeenpijlers:

- Omvang en samenstelling bestand
- Premie instroom
- Kapitaalpositie en –beleid
- Kosten (uitvoering en beleggingen)
- Pricing en hedging

Bedankt voor de aandacht

Contact

- **Ronald Hamaker**
+31 (0) 683 525 995
ronald.hamaker@aaa-riskfinance.nl

- **Triple A – Risk Finance**
Hoogoorddreef 54M
1101 BE Amsterdam Zuidoost
+31 (0)20 707 36 40